

ΤΑ ΑΘΑΝΑΤΑ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑΤΑ

ΚΟΠΕΡΦΙΛΝΤ

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ.— Ο Δαυίδ Κόπερφιλντ περνάει ευτυχισμένα τα πρώτα παιδικά του χρόνια κοντά στην νεαρή μητέρα του και στην άφωσιωμένη τους υπηρέτρια Πέγκοττυ, στο όμορφο σπίτι τους, στο Μπλουόντερον της Άγγλιας. Μά η ευτυχία αυτή δεν κρατάει πολύ. Η κ. Κόπερφιλντ, νέα και άπειρη καθώς είχε, ξεγελιέται και παντρεύεται τον κ. Μύρστον, ένα σκληρό κι' υποκριτικό άνθρωπο. Ο Μύρστον, από την επομένη κιόλας του γάμου του, γίνεται ένας άπαισιος τύραννος για τον μικρό Δαυίδ, βοηθούμενος σ' αυτό κι' από την γεροντοκόρη αδελφή του. Τόν δέρνει και τον θασανίζει αλύπητα. Στο τέλος, για ν' απομακρύνει τον Δαυίδ από τη μητέρα του, τον στέλνει έσωτερικό σ' ένα λύκειο, στα περίχωρα του Λονδίνου, όπου η ζωή του περνάει κάπως καλύτερα απ' το σπίτι του, χάρις στη φιλία που τον συνδέει με διαφόρους συμμαθητάς του και προπάντων με τον Στήρφορθ. Μά, μιά μέρα, τον καλεί η σύζυγος του λυκειάρχου και του αναγγέλλει ότι η μητέρα του πέθανε. Ο Δαυίδ ξαναγυρίζει στο σπίτι του για νά παρακολουθήσει την κηδεία της συντριμμένου και περίλυπος. Μετά την κηδεία, οι Μύρστον απολύουν την Πέγκοττυ από την υπηρεσία τους κι' έπειτα από λίγο καιρό στέλνουν τον Δαυίδ στο Λονδίνο, για νά εργαστή χειρωνακτικά σε μιά αποθήκη κρασιών. Εκεί, ο Δαυίδ νοικιάζει μιά καμαρούλα στο σπίτι του κ. Μικάουμπερ, ενός περιέργου τύπου, τον οποίο καταδιώκουν από το πρωί ως το βράδυ οι δανειστάι του.

(Συνέχεια έκ του προηγούμενου)

— Κύριε Κόπερφιλντ, μου είπε ένα θράδυ ή κ. Μικάουμπερ, δεν σάς θεωρώ για ξένο, και γι' αυτό δεν διστάζω να σάς εμπιστευθώ ότι η οικονομικές στενοχώριες του κ. Μικάουμπερ έφτασαν σε τέτοιο σημείο, ώστε δεν έχουμε πειρά ούτε πεντάρα.

Αυτό με λύπησε πολύ, και κύτταξα τα κόκκινα από τα δάκρυα μάτια της κ. Μικάουμπερ με την πιό θαθεία συμπάθεια.

— Έκτός από ένα κομμάτι όλλανδικό τυρί, που δεν φτάνει καθόλου για να χορτάσει η οικογένειά μας — εξακολούθησε ή κ. Μικάουμπερ — δεν υπάρχει τίποτε άλλο φαγώσιμο στο σπίτι...

— Θεέ μου! ψιθύρισα με μεγάλη λύπη.

Είχα δυό-τρία σελλίνια στην τσέπη μου κι' έσπευσα να τα προσφέρω στην κ. Μικάουμπερ, παρακαλώντας την με συγκινησι να μου επιτρέψει να της τα δανείσω. Μά εκείνη με φίλησε και μου ξανάβαλε τα λεφτά στην τσέπη μου, λέγοντας πως δεν ήθελε να πάρη δανεικά από μένα.

— Μπορείτε όμως, αγαπητέ μου κύριε Κόπερφιλντ, έπρόσθεσε, να μου προσφέρετε μιά άλλη υπηρεσία που θα την δεχτώ μ' ευγνωμοσύνη.

Την παρακάλεσα να μου πη τί ήθελε. Κ' ή κ. Μικάουμπερ μου εξήγησε ότι θα την υποχρέωνα αν την βοηθούσα να πουλήσει διάφορα μικροπράγματα για να εισπράξει λίγα χρήματα.

Έγώ δέχτηκα ευχαριστως, κι' από την άλλη μέρα, κάθε πρωί, πριν πάω στη δουλειά μου, πήγαινα και πουλούσα στα παλατιζίδικα ό,τι μουδινε ή κ. Μικάουμπερ.

Ο κ. Μικάουμπερ είχε μερικά βιβλία σε μιά έταξέρα που την έλεγε πομπωδώς «ή βιβλιοθήκη μου». Τα πήγα σιγά-σιγά όλα σ' ένα παλαιοβιβλιοπώλη του Σίτυ και τα πούλησα σε όποια τιμή μου έδινε εκείνος. Ο βιβλιοπώλης, που κατοικούσε σ' ένα σπίτι πίσω από το μαγαζί του, ξαναγύριζε μεθυσμένος κάθε θράδυ και πιανόταν άγρια κάθε πρωί με τη γυναίκα του. Μου συνέβη μάλιστα συχνά, όταν πήγαινα εκεί

πολύ νωρίς, να τον βρω στο κρεβάτι του, με το ένα ματι πρισμένο ή με το μέτωπό του ματωμένο. Φαίνεται πως έκανε πολύ άσχημο μεθύσι.

Με χέρια πουύτρεμαν, προσπαθούσε τότε να βρη μέσα στα ρούχα του που ήσαν σκόρπια έδω κι' εκεί στο πάτωμα τα σελλίνια που χρειαζόντουσαν για να με πληρώσει, ενώ ή γυναίκα του μ' ένα μαρό στην άγκαλιά της και φορώντας τσόκαρα, δεν έπαυε να μουγγρίζη έναντιον του.

Σιγά-σιγά είχαν αρχίσει να με γνωρίζουν και στο Ένεχυροδανειστήριο, όπου πήγαινα και υποθήκευα μερικά πράγματα που ή κ. Μικάουμπερ δεν ήθελε να τα πουλήσει. Ο υπάλληλος που τα παρελάμβανε μου έδινε κάποια προσοχή και μ' έβαζε συχνά να του κλίνω λατινικά ρήματα.

Καθε φορά που ξαναγύριζα από τα διαθήματά μου αυτά με χρήματα, ή κ. Μικάουμπερ ώργάνωνε μικρές έορτες, που με γοήτευαν τόσο, ώστε τις θυμάμαι ακόμα.

Μά, παρ' όλ' αυτά, το κακό έγινε, κι' ένα πρωί ήρθαν κι' έπιασαν τον κ. Μικάουμπερ για να τον πάνε στη φυλακή για χρέη. Καθώς άκολουθούσε τους αστυνομικούς, μου είπε ότι ο Θεός τον είχε εγκαταλείψει. Από το ύφος που μουμίλησε, νόμισα πως αυτό το χτύπημα τον είχε συντριψει για πάντα. Μά έμαθα κατόπιν ότι τον είχαν δη το ίδιο πρωί στη φυλακή του να παίξει μπιλιάρδο με πολύ κέφι.

Την επομένη Κυριακή, πήγα στη φυλακή για να τον δω και για να φάω μαζί του. Ο κ. Μικάουμπερ με περίμενε κοντά στην είσοδο. Μ' ώδήγησε στην κάμαρή του κι' εκεί αρχίσαμε να κλαίμε κ' οι δυό. Έπειτα, μ' εξώρκισε επίσημως να έχω πάντα στη ζωή μου ως παράδειγμα την τύχη του και να μη ξεχναω ότι ένας άνθρωπος που έχει εισόδημα είκοσι λίρες και ξοδεύει δεκαενέα λίρες και δεκαενέα σελλίνια, θά ζήσει ευτυχισμένος, ενώ αν ξοδεύη είκοσι λίρες κι' ένα σελλίνι, θά γίνη δυστυχής. Κατόπιν, δανείστηκε από μένα ένα σελλίνι για ν' αγοράσει ταμπάκο, μου έδωσε μιά γραπτή διαταγή στην κ. Μικάουμπερ να μου το επιστρέψει, άρχισε να τραγουδά ή κ' έγινε όλος κέφι.

Φάγαμε αρκετά καλά και, κατά το θραδάκι, ξαναγύρισα στο σπίτι για να δώσω κουράγιο στην κ. Μικάουμπερ με την αφήγησι της επισκέψεώς μου. Εκείνη λιποθύμησε βλέποντάς με κι' έπειτα έφτιαξε ριζόγαλο για να παρηγορηθούμε τρώγοντάς το, ενώ συγχρόνως της διηγόμουν πως πέρασα την ημέρα μου.

Δεν ξέρω πως οι Μικάουμπερ τα κατάφεραν να πουληθούν τα έπιπλά τους για λογαριασμό τους, και ποιός ανέλαβε την πώλησι αυτή. Το βέβαιο πάντως είναι ότι όλα πουλήθηκαν, εκτός από τα κρεβάτια, μερικές καρέκλες και το τραπέζι της κουζίνας. Μ' αυτά τα λίγα έπιπλά, περιωρισήκαμε σε δυό μόνο κόμαρες του άδειανού σπιτιού, κι' εκεί ζούσαμε μέρα και νύχτα, ή κ. Μικάουμπερ, τα παιδιά, ή ψυχοκόρη τους κι' έγώ.

Δεν θυμάμαι πόσον καιρό θάστηξε αυτή ή κατάσταση, μά μου φαίνεται πως τράβηξε πολύ. Στο τέλος, ή κ. Μικάουμπερ αποφάσισε να εγκατασταθή στη φυλακή, όπου ο άνδρας της είχε μιά κάμαρη όλομόναχος. Έγώ τότε παράδωσα το κλειδι του σπιτιού στον ιδιοκτήτη που χάρηκε πολύ γιατί το ξανάπαιρνε και τα κρεβάτια μεταφέρθηκαν στη φυλακή, εκτός από το δικό μου. Νοίκιασαν για μένα μιά μικρή κάμαρη κοντά στη φυλακή, πράγμα που μ' έκανε να χαρώ πολύ, γιατί οι Μικάουμπερ κι' έγώ είχαμε συνδεθή πολύ στη δυστυχία μας.

Η κάμαρή μου ήταν μιά ήσυ-

Ο «ΔΑΥΓ'Δ ΚΟΠΕΡΦΙΛΝΤ» δεν είναι μυθιστόρημα απ' αυτά που δημοσιεύονται συνήθως στα περιοδικά και στις εφημερίδες. Είναι το καλύτερο έργο του μεγάλου συγγραφέως Καρόλου Ντίκενς, είναι το αριστούργημα της άγγλικής φιλολογίας κι' ένα από τα καλύτερα μυθιστορήματα όλων των εποχών και των χωρών. Όσοι σπουδές κι' αν έχη κάνει ένας άνθρωπος, οποιαδήποτε κι' αν είναι ή κοινωνική θέσις του, δεν μπορεί να θεωρηθή μορφωμένος αν δεν έχη διαβάσει τον «ΔΑΥΓ'Δ ΚΟΠΕΡΦΙΛΝΤ».

Η έκτενης περίληψις των προηγούμενων συνεχειών του αριστουργήματος αυτού που δημοσιεύουμε και πάλιν, επιτρέπει και στους νέους αναγνώστας μας να το παρακολουθήσουν ευχερώς.

χη σοφίτα με γυρτή στέγη που είχε πολύ ευχάριστη θέα απέναντι σ' ένα ναυπηγείο. "Όταν εγκαταστάθηκα εκεί, σκεφτόμενος που είχε οδηγήσει τον κ. Μικάουμπερ ή χρεωκοπία του, βρήκα πως η σοφίτα μου ήταν ένας αληθινός μικρός παράδεισος.

Εντωμεταξύ εξακολουθούσα να κάνω στην αποθήκη «Μύρστον και Γκρίνμπυ» την ίδια ταπεινή δουλειά με τους ίδιους συντρόφους, έχοντας πάντα τη συναίσθησι, όπως και την πρώτη μέρα, ότι εξευτελιζόμουν όσο δεν μου άξιζε. Δυο μεταβολές θυμάμαι πως έγιναν στο διάστημα αυτό: εν πρώτοις, τα ρούχα μου καταστρεφόντουσαν ολοένα και πιο πολύ κι' έπειτα είχα ξαλαφρωθεί από τις φροντίδες του κ. και της κ. Μικάουμπερ, γιατί οι φίλοι τους κ' οι συγγενείς τους τους βοηθούσαν τώρα έτσι που η ζωή τους ήταν πολύ πιο άνετη στη φυλακή, απ' ό,τι ήταν τα τελευταία χρόνια στο σπίτι τους.

Τά κανόνισαν μάλιστα έτσι ώστε να πηγαίνω να προγευματίζω μαζί τους. Το θράδυ πήγαινα πάλι στη φυλακή κι' έκοβα θόλτες στην αύλη με τον κ. Μικάουμπερ ή έπαιζα χαρτιά με την κ. Μικάουμπερ, ακούγοντάς την συγχρόνως να μου διηγείται τις αναμνήσεις της από τη ζωή της κοντά στη μαμά της και το μπαμπά της.

Δέν ξέρω αν ο κ. Μύρστον ήξερε που θρискόμουν και τί έκανα, γιατί δέν άκουσα ποτέ να γίνεται λόγος γι' αυτόν στην αποθήκη.

XII

Οι πιστωταί του κ. Μικάουμπερ δέν δείχτηκαν φαίνεται ως τό τέλος άδυσώπητοι και έτσι μιά μέρα έφτασε στη φυλακή ή διαταγή της απολύσεώς του. Οι άλλοι φυλακισμένοι δεχτηκαν την είδησι αυτή μ' ένθουσιασμό κι' ώργάνωσαν μάλιστα τό ίδιο θράδυ προς τιμήν του μιά μουσική έσπεριδα. 'Η κ. Μικάουμπερ μαζί με τά παιδιά που κοιμόντουσαν κι' εγώ, μείναμε στην κάμαρη, όπου έωρτάσαμε κι' εμείς τό ευχάριστο γεγονός, τρώγοντας ένα καλοψημένο μπουτί.

— Μπορώ να σάς ρωτήσω, κυρία, της είπα σέ κάποια στιγμή, τί σκοπεύει να κάνει τώρα ο κ. Μικάουμπερ που ξέμπλεξε από τους δανειστάς του και θα βγίη από τη φυλακή;

— 'Η οικογένειά μου, μου άπάντησε, φρονεί ότι ο κ. Μικάουμπερ πρέπει να εγκαταλείψω τό Λονδίνο για να έργαστη στην έπαρχία. 'Ο κ. Μικάουμπερ είνε άνθρωπος με μεγάλη άξία, κύριε Κόπερφιλντ.

— Δέν άμφιβάλλω καθόλου, κυρία μου.

— Με μεγάλη άξία, ξαναείπε ή κ. Μικάουμπερ. 'Η οικογένειά μου είνε της γνώμης ότι ένας άνθρωπος σαν αυτόν, θα διακριθί στον τελωνειακό κλάδο. 'Η έπιθυμία τους λοιπόν είνε να διοριστή στο Πλυμούθ, όπου έχουν τά μέσα.

— Και σεις, κυρία, θα πάτε εκεί μαζί του;

Τά γεγονότα της ήμέρας κ' ίσως και τό λίγο γκρόγκ που ήπιαμε μαζί, έκαναν την κ. Μικάουμπερ νευρική. Αναλύθηκε σέ δάκρυα και μου άπάντησε:

— Ποτέ δέν θα εγκαταλείψω τον κ. Μικάουμπερ! Μπορεί βέβαια ο κ. Μικάουμπερ να μου έκρυσε στην αρχή τις δυσκολίες του, μα ό αισιόδοξος χαρακτήρας του τον έκανε χωρίς άλλο να έλπίζη ότι θα μπορούσε να τις κατανικήση. Τό μαργαριταρένιο περιδέραιο και τό μπρασελέ που είχα κληρονομήσει από τη μαμά, πουλήθηκαν στο μισό της άξίας τους και τό κοραλλένιο κόσμημα, που ήταν γαμήλιο δώρο του μπαμπά. Δόθηκε για ένα κομμάτι ψωμί. Μα δέν θα εγκαταλείψω ποτέ τον κ. Μικάουμπερ! φώναξε ή κ. Μικάουμπερ, που ταραζόταν ολοένα και πιο πολύ. Δέν θα τό κάνω ποτέ αυτό τό πράγμα!... Δέν έπρεπε καν να με ρωτήσετε...

'Εγώ θρискόμουν σέ δύσκολη θέσι και την κύτταξα με άγωνία.

— 'Ο κ. Μικάουμπερ έχει βέβαια έλαττώματα, εξακολουθήσε. Δέν άρνούμαι ότι δείχτηκε άπρονόητος, δέν άρνούμαι ότι δέν με κρατούσε ποτέ ένήμερη των υποθέσεών του, μα δέν θα τον εγκαταλείψω ποτέ.

Κι' έπειδή ή κ. Μικάουμπερ ύψωνε ολοένα και πιο πολύ τη φωνή της, εγώ τρώμαξα κι' έτρεξα στη σάλλα όπου δινόταν ή έσπερις για να ειδοποιήσω τό σύζυγό της. Βρήκα εκεί τον κ. Μικάουμπερ να προεδρεύη του συμποσίου και να λήη κάποιο τραγούδι που όλοι οι άλλοι τό επαναλάμβαναν έν χορώ.

Τόν άναστάτωνα κυριολεκτικώς λέγοντάς του πως ή κατάσταση της συζύγου του ήταν άνησυχητική. Αναλύθηκε τότε σέ δάκρυα κι' έτρεξε άμέσως μαζί μου κοντά της, με το γιλέκο του στολισμένο με τά κεφάλια και τις ούρες

των γαρίδων που είχε φάει.

— Έμμα, άγγελέ μου, φώναξε όρμώντας μέσα στην κάμαρη, τί έπαθες;

— Ποτέ δέν θα σ' εγκαταλείψω, κύριε Μικάουμπερ! φώναξε εκείνη.

— Θησαυρέ μου! είπε ο κ. Μικάουμπερ, παίρνοντάς την στην άγκαλιά του. Είμαι βέβαιος γι' αυτό.

— Είνε ο πατέρας των παιδιών μου! ξεφώνισε πάλι ή κ. Μικάουμπερ. Είνε ο πατέρας των παιδιών μου! Είνε ο άνθρωπος που αγαπώ!... Και ποτέ, ποτέ δέν θα τον εγκαταλείψω!

Μέσα στη σύγχυσι της άπρόοπτης αυτής σκηνής, είχα τουλάχιστον καταλάβει καθαρά ένα πράγμα: οι Μικάουμπερ θα έφευγαν από τό Λονδίνο μαζί με τά παιδιά τους κι' έπρεπε έπειτα από λίγο καιρό να τους άποχωριστώ. Γι' αυτό όταν ξαναγύρισα στην κάμαρούλα μου εκείνο τό θράδυ, ή σκέψις αυτή δέν μ' άφησε να κοιμηθώ.

Είχα συνδεθί τόσο με τους Μικάουμπερ, είχα συμμερισθί τόσο τις δυστυχίες τους και θρискόμουν τόσο χωρίς φίλους, έκτός απ' αυτούς, ώστε ή σκέψις ότι έπρεπε να ζητήσω άλλο κατοικία και να πάω να ζήσω κοντά σ' άγνωστους, μ' άναστάτωνα. Εύρισκα ότι αυτή ή ζωή (κι' ήταν έντελώς άφόρητη.

'Ηξερα καλά πως κανείς άλλος, έκτός από τον έαυτό μου, δέν μπορούσε να με σώση από την καινούργια μου αυτή δυστυχία. Σπανιώτατα λάβαινα ειδήσεις από τη μίς Μύρστον και ποτέ από τον άδελφό της. 'Η πρώτη μουχε στείλει δυο-τρεις φορές, μέσω του κ. Κίνιον ένα πακέτο ρούχα μπαλωμένα, που τά συνώδευε μ' ένα κομμάτι χαρτί στο όποιο έγραφε: «'Η μίς Τ. Μ. έλπίζει ότι ο Δ. Κ. έκτελεί μ' ευσυνευησία τη δουλειά του κι' έχει άφιερωθί έντελώς στα καθήκοντά του». 'Ετσι τίποτε δέν μ' άφηνε να έλπίζω ότι θα γινόμουν μιά μέρα τίποτε άλλο από ένας κοινός έργάτης.

Την άλλη μέρα, με τό μυαλό μου άναστατωμένο έντελώς από τις σκέψεις μου, βεβαιώθηκα ότι όσα μου είξε πη ή κ. Μικάουμπερ για την άναχώρησί τους ήσαν αληθινά. 'Όλη ή οικογένεια έπιασε ένα διαμέρισμα στην κατοικία όπου έμενα εγώ για όχτώ μέρες, μετά τό τέλος των όποιων θα έφευγε για τό Πλύμουθ.

'Ο κ. Μικάουμπερ ήρθε μόνος του στην αποθήκη για να ειδοποιήση τον κ. Κίνιον ότι ή άναχώρησί του, τον άνάγκασε να χωριστή με λύπη από μένα και συγχρόνως έπωφελήθηκε της ευκαιρίας για να μ' επαινέση με τά κολακευτικώτερα λόγια. Τότε, ο κ. Κίνιον φώναξε τον Τιπ, τον άμαξά, που ήταν παντρεμένος κ' είχε μιά κάμαρη για νοίκιασμα, κι' άποφάσισε να εγκατασταθώ σ' αυτή. 'Εγώ δέν είπα τίποτε, αν και είχα πάρει κιόλας μιά άλλη άπόφασι, έντελώς διαφορετική.

Περνούσα τις θραδυές μου με τον κ. και την κ. Μικάουμπερ κατά τό λίγο διάστημα που θα έμενα ακόμα μαζί τους. Την τελευταία Κυριακή μου έκαναν τό γεύμα και φάγαμε ψητό γουρουνόπουλο με πατάτες και πουτινγκα. Από τό περασμένο θράδυ είχα άγοράσει ένα ξύλινο άλογο και τό πρόσφερα ως άποχαιρετιστήριο δώρο στον μικρό Ουίλκινς Μικάουμπερ καθώς και μιά κούκλα που την έδωσα στη δίδυμη άδελφή του. 'Εδωσα επίσης ένα σελλίνι στην όρφανή ψυχοκόρη των Μικάουμπερ που θα έμενε τώρα χωρίς δουλειά.

'Η μέρα πέρασε πολύ ευχάριστα, αν και ο προσεχής χωρισμός μας την έσκίαζε με κάποια μελαγχολία.

— Κύριε Κόπερφιλντ, μου είπε ή κ. Μικάουμπερ, ποτέ δέν θα θυμούμαι τη δύσκολη αυτή περίοδο της ζωής μας χωρίς να σκέφτώμαι έσας. 'Η συμπεριφορά σας απέναντί μας υπήρξε πάντοτε κάτι περισσότερο από ευγενική. Δέν είσαοτε για μένα ένας ένοικιαστής, μα ένας φίλος.

— 'Αγαπητή μου, είπε κι' ο κ. Μικάουμπερ, ο Κόπερφιλντ (έτσι με άποκαλούσε τον τελευταίο καιρό) έχει μιά καρδιά που συμπονάει τις δυστυχίες των όμοίων του. 'Εχει, με δυο λόγια, μεγάλη καρδιά.

'Εγώ συγκινήθηκα από τά λόγια τους αυτά και τους είπα ότι λυπόμουν πολύ που τά τους έχανα.

— Νεαρέ κι' αγαπητέ μου φίλε, μου άπάντησε ο κ. Μικάουμπερ, είμαι μεγαλύτερος από σένα κι' έχω κάποια πείρα της ζωής και των δυσκολιών που συναντάει κανείς σ' αυτή. Για την ώρα, κι' ως τη στιγμή που θα γυρίση και για μένα ή τύχη, δέν έχω παρά μόνο συμβουλές να σου δώσω. 'Ωστόσο, αξίζει τον κόπο ν' ακούσης αυτές τις συμβουλές, γιατί εγώ δέν τις άκολουθήσα ποτέ και κατάντησα (έδω ο κ. Μικάουμπερ που δέν είχε πάψει να χαμογελάη,

άλλαξε έκφρασι καί κατσούφιασε) τὸ ἄθλιο συντρίμι πού ἔχεις αὐτὴ τὴ στιγμή μπροστά σου!...

— Ἀγαπημένε μου Μικάουμπερ! ἔκανε ἀμέσως ἡ κ. Μικάουμπερ, ἔτοιμη ν' ἀναλυθῆ σὲ δάκρυα.

— Εἶπα, ἐξακολούθησε ὁ κ. Μικάουμπερ, ὅτι κατάντησα τὸ ἄθλιο συντρίμι πού ἔχεις αὐτὴ τὴ στιγμή μπροστά σου. Νὰ καί ἡ συμβουλές μου: Μὴν ἀναβάλλεις ποτὲ γιὰ αὐριο ὅ,τι μπορεῖς νὰ κάνης σήμερα. Ἡ ἀναβολὴ εἶνε μιά κλέφτρα τοῦ καιροῦ. Ἀρπαξέ την ἀπὸ τὸ γιακῶ!

— Αὐτὸ ἦταν καί τὸ ἀξίωμα τοῦ φτωχοῦ μου μπαμπᾶ! παρατήρησε ἡ κ. Μικάουμπερ.

Ὁ κ. Μικάουμπερ ἔρριξε ἕνα βλέμμα πρὸς τὴ γυναῖκα του καί ἐξακολούθησε:

— Τὴν ἄλλη μου συμβουλὴ τὴν ξέρεις, Κόπερφιλντ: Ἐτήσιο εἰσόδημα: εἴκοσι λίρες. Ἐτήσια ἔξοδα: δεκαεννέα λίρες. Συμπέρασμα: εὐτυχία. Ἐτήσιο εἰσόδημα: εἴκοσι λίρες. Ἐτήσια ἔξοδα: εἴκοσι λίρες κι' ἕνα σελλί. Συμπέρασμα: φτώχεια καί κακομοιριά. Αὐτὸ τὸ τελευταῖο συνέθη καί σὲ μένα.

Καί γιὰ νὰ παρηγορηθῆ ὁ κ. Μικάουμπερ ἤπια ἕνα ποτήρι πούνιτς μὲ μεγάλη εὐχαρίστησι κι' ἄρχισε νὰ σφυρίζῃ κάποιον γνωστὸ τραγουδάκι.

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωὶ συνώδευσα ὅλη τὴν οικογένεια ὡς τὸ σταθμὸ καί, μὲ τὴν καρδιά πλημμυρισμένη ἀπὸ θλίψι, τοὺς εἶδα νὰ μπαίνουν στὸ λεωφορεῖο πού θὰ τοὺς πῆγαυε στὸ Πλύμουθ.

— Κύριε Κόπερφιλντ, μοῦ εἶπε ἡ κ. Μικάουμπερ. Ὁ Θεὸς νὰ σᾶς εὐλογῇ! Δὲν θὰ μπορέσω ποτὲ νὰ σᾶς ξεχάσω!

— Κόπερφιλντ, μοῦ φώναξε κι' ὁ κ. Μικάουμπερ, χαίρει! Σοῦ εὐχομαι κάθε εὐτυχία καί προκοπή! Ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ νὰ ξανασυναντηθοῦμε στὸ μέλλον.

Ἡ κ. Μικάουμπερ εἶχε ἐγκατασταθῆ μὲ τὰ παιδιὰ της στὸ πίσω μέρος τοῦ λεωφορείου. Βλέποντάς με νὰ τοὺς κυττάζω μὲ ὕφος θλιμμένο, ἀντελήφθη ἐπὶ τέλους ὅτι ἤμουν κι' ἐγὼ ἕνα παιδάκι. Ἔτσι ὑποθέτω τουλάχιστον, γιατί τὸ πρόσωπό της ἐπῆρε μιά καινούργια έκφρασι, ἐντελῶς μητρική, μούγενψε ν' ἀνέβω κοντά της, πέρασε τὸ χέρι της γύρω ἀπὸ τὸ λαιμό μου καί μὲ φίλησε ὅπως θὰ φιλοῦσε τὸ παιδί της.

Τὴν ἴδια στιγμή τὸ λεωφορεῖο ξεκίνησε καί μόλις πρόφτασα νὰ πηδίσω ἀπ' αὐτό. Ξαναεἶδα τότε μέσ' ἀπ' τὰ δακρυσμένα μάτια μου τοὺς φίλους μου πού μοῦ σάλευσαν τὰ μαντήλια τους.

Ἐπειτ' ἀπὸ μιά στιγμή, ὅλα εἶχαν ἐξαφανισθῆ. Εἶχαμε ἀπομείνει στὴ μέση τοῦ δρόμου ἡ ὄρφανὴ ψυχοκόρη τῶν Μικάουμπερ κι' ἐγὼ. Κυτταζόμεστε χωρίς νὰ θλεπώμαστε. Ἐπειτα τῆς ἔσφιξα τὸ χέρι, τῆς εἶπα ἀντίο καί χωριστήκαμε, ἐκείνη γιὰ νὰ ξαναγυρίσῃ, ὅπως ὑποθέτω, στὸ Ὀρφανοτροφεῖο τοῦ Ἀγίου Λουκά, κι' ἐγὼ γιὰ ν' ἀρχίσω τὴν ἀνιαρὴ καί κουραστικὴ ἡμέρα μου στὴν ἀποθήκη «Μύρστον καί Γκρίνμπυ».

Μὰ δὲν ἐσκόπευα πειὰ νὰ περάσω πολλές ἄλλες τέτοιες ἡμέρες ἐκεῖ. Ὅχι, εἶχα ἀποφασίσει νὰ φύγω, νὰ πάω νὰ βρῶ μὲ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλο τρόπο τὸ μόνο συγγενῆ πού μοῦ ἀπόμεινε στὸν κόσμον, τὴ θεία μου μίς Μπέτσου, πού δὲν τὴν ἤξερα καθόλου, γιατί ἡ μόνη φορὰ πού εἶχε ἔρθει στὸ σπίτι μίς, ἦταν ἡ ἡμέρα τῆς γεννήσεώς μου καί νὰ τῆς διηγηθῶ τὴν ἱστορία μου.

Δὲν ξέρω κι' ἐγὼ πῶς ἡ ἰδέα αὐτὴ εἶχε γεννηθῆ μέσα στὸ μυαλό μου. Μὰ εἶχε μεταμορφωθῆ σὲ ἀπόφασι, ἴσο σταθερὴ, ὅσο καμμιά ἄλλη στὴ ζωὴ μου. Δὲν εἶχα βέβαια ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη στὴν ἐπιτυχία τοῦ διαθήματός μου, μὰ ἤμουν ὅπωςδήποτε ἀποφασισμένος νὰ τὸ πραγματοποιήσω.

Ἐκατὸ φορὲς καί πάρα πάνω ἀπὸ τὴ νύχτα πού μοῦ εἶχε ῥθῆ αὐτὴ ἡ σκέψι, διώχνοντάς μου τὸν ὕπνο, εἶχα ξαναφέρει στὸ μυαλό μου αὐτὴ τὴν παλαιὰ ἱστορία, τὴ σχετικὴ μὲ τὴ γέννησί μου, τὴν ὁποία τόσες φορὲς μοῦ εἶχε διηγηθῆ ἡ φτώχῃ μου μαμά.

Σ' αὐτὴ τὴν ἱστορία, ἡ μίς Μπέτσου παρουσιαζόταν ὡς μιά γυναῖκα φοβερὴ καί τρομερὴ. Μὰ ὑπῆρχε καί μιά μικρὴ λεπτομέρεια πού μ' ἔκανε νὰ ἐλπίζω. Θυμόμουν ὅτι ἡ μητέρα μου μούλεγε πῶς εἶχε νόμισει ὅτι ἐνοιώσε σὲ κάποια στιγμή τὸ χέρι τῆς

μίς Μπέτσου νὰ τῆς χαϊδεύῃ ἀπαλὰ τὰ ὠραῖα μαλλιά της καί, μολονότι αὐτὸ ἴσως νὰ ἦταν μιά ἀπλὴ παραίσησις, φανταζόμουν τὴν τρομερὴ μου θεία νὰ μαλακῶνῃ καί νὰ γίνεται τρυφερὴ μπρὸς στὴ νεότητα καί τὴν ὠμορφιά τῆς μητέρας μου. Κι' αὐτὴ ἡ ἀσήμαντὴ λεπτομέρεια μ' ἐνίσχυε περισσότερο ἀπὸ τὸ κάθε τί στὴν ἀπόφασί μου.

Ἐπειδὴ δὲν ἤξερα πού ἔμενε ἡ μίς Μπέτσου, ἔγραψα στὴν Πέγκοττ μιά μεγάλη ἐπιστολή, ρωτώντας τὴν ἂν τὸ θυμόταν, χωρίς ὥστόσο νὰ τῆς γράφω τίποτε γιὰ τὸ σχέδιό μου. Ἐπρόσθετα στὴν ἐπιστολή μου αὐτὴ ὅτι εἶχα ἀπόλυτὴ ἀνάγκη ἀπὸ μισὴ γκινέα κι' ὅτι ἂν μποροῦσε νὰ μοῦ τὴ δανείσῃ, θὰ τῆς ἔγραφα ἀργότερα τί σκόπευα νὰ τὴν κάνω.

Ἡ ἀπάντησι τῆς Πέγκοττ ἔφτασε σὲ λίγες μέρες, γεμάτη, ὅπως πάντα, ἀπὸ τὴν πιὸ τρυφερὴ στοργή. Ἐσώκλειε σ' αὐτὴν τὴ μισὴ γκινέα πού τῆς εἶχα ζητήσῃ καί μοῦ ἔλεγε ὅτι ἡ μίς Μπέτσου κατοικοῦσε καλοῦ ἐκεῖ στὸ Ντούβρ, μὰ δὲν μποροῦσε νὰ καθορίσῃ ἂν ἔμενε στὸ Ντούβρ τὸ ἴδιο, στὸ Γιαίθ, στὸ Σαντζάτ ἢ στὸ Φολκεσιού.

Ἐπειδὴ ὅμως κάποιος ἀνθρώπος τῆς ἀποθήκης μὲ πληροφορήσε ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ μέρη συνόρευαν, θεώρησα τὴν πληροφορία τῆς ἱκανοποιητικὴ κι' ἀποφάσισα νὰ φύγω στὸ τέλος τῆς ἐβδομάδος.

Ἐπειδὴ ἤμουν ἕνα τίμιο παιδί καί δὲν ἤθελα νὰ καταστρέψω τὴν ἀνάμνησι πού θάφηνα πίσω μου στὴν ἀποθήκη «Μύρστον καί Γκρίνμπυ», ἔκρινα πῶς ἤμουν ὑποχρεωμένος νὰ μείνω ἐκεῖ ὡς τὸ Σάββατο τὸ θράδου. Κι' ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἀφίξί μου μοῦ εἶχαν προκαταβάλει τὰ ἡμερομίσθια μίς ἐβδομάδος, ἀποφάσισα νὰ μὴν παρουσιασθῶ στὸ ταμεῖο τὸ Σάββατο τὸ θράδου γιὰ νὰ πληρωθῶ.

Γι' αὐτὸ μάλιστα τὸ λόγο εἶχα δανειστῆ τὴ μισὴ γκινέα ἀπὸ τὴν Πέγκοττ, γιὰ νὰ μὴ μείνω χωρίς χρήματα στὸ ξάξιδο.

Ἔτσι λοιπὸν, τὸ Σάββατο τὸ θράδου, ἐνῶ ὅλοι οἱ ἐργάτες τῆς ἀποθήκης θρισκόντουσαν μπρὸς στὸ ταμεῖο, περιμένοντας νὰ πληρωθῶν, ἐγὼ ἐπωφελήθηκα τῆς εὐκαιρίας κι' ἐφυγα τρέχοντας.

Ἡ θαλίτσα μου εἶχε μείνει στὴν καμαρούλα μου πού ἦταν κοντὰ στὶς φυλακές κι' εἶχα ἐτοιμάσει, γιὰ νὰ τὸ κολλήσω ἐπάνω, ἕνα χαρτονάκι μὲ τὴν ἐπιγραφή:

«Κύριον Δανὶδ. Γραφεῖον Μεταφορῶν, Ντούβρ. Νὰ κρατηθῆ μὲ ζωὴς τοῦ ζητηθῆ».

Εἶχα τὸ χαρτί στὴν τσέπη μου, ἔτοιμο νὰ τὸ καρφώσω στὴ θαλίτσα μου μόλις θὰ τὴν ἐπαίρνα ἀπὸ τὴν κατοικία μου. Κι' ἐνῶ τραβοῦσα γιὰ κεί, κύτταξα γύρω μου στὸ δρόμο μήπως ἀνακαλύψω κανέναν νὰ μὲ βοηθήσῃ νὰ τὴ μεταφέρω ὡς τὸ σταθμὸ τοῦ λεωφορείου.

Στὴν ὁδὸ Μπλακφριάρς εἶδα ἕναν ὑψηλὸ νέο πού στεκόταν σὲ κάποια γωνία, ἔχοντας κοντὰ του ἐν' ἀδειανὸ γαιδουράμαξο. Τὸν κύτταξα κι' ἐπειδὴ ἐκεῖνος κάτι μουρμούρισε ἄγρια, τοῦ εἶπα πῶς δὲν τὸν εἶχα κυττάξει μὲ κακὸ σκοπὸ, ἀλλὰ γιατί ἤθελα νὰ τὸν ρωτήσω ἂν μποροῦσε νὰ κάνῃ κάποιον θέλημα.

— Τί θέλημα; μὲ ρώτησε ὁ ἐκάρφωτος ἐκεῖνος μαντράχαλος.

— Νὰ μεταφέρῃς μιά θαλίτσα.

— Τί θαλίτσα;

— Τὴ δική μου.

Καί τοῦ ἐξηγήσα ὅτι ἂν τὴν ἐπαίρνε ἀπ' τὸ σπίτι μου, πού ἦταν λίγο παρακατω καί τὴ μετέφερε ὡς τὸ σταθμὸ τῶν λεωφορείων τοῦ Ντούβρ, θὰ τοῦ ἔδινα ἕξ πέννες.

— Σύμφωνα γιὰ ἕξ πέννες! φώναξε ἐκεῖνος.

Κι' ἀμέσως πῆδηξε ἀπάνω στὸ ἀμαξάκι του καί ξεκίνησε μὲ τέτοια φόρα, ὥστε μὲ δυσκολία μποροῦσα νὰ τὸν ἀκολουθήσω.

Αὐτὸς ὁ μαντράχαλος δὲν μοῦ ἄρεσε καθόλου ἀπὸ τὸ παρουσιαστικὸ του. Μὰ εὕρισκα ὅτι τὸν εἶχα συμφωνήσῃ καλὰ γιὰ ἕξ πέννες. Τὸν ὠδήγησα στὴν κάμαρή μου καί κατεβάσαμε τὴ θαλίτσα γιὰ νὰ τὴ φορτώσουμε στὸ ἀμάξι. Δὲν ἤθελα ἀκόμα νὰ καρφώσω σ' αὐτὴ τὸ χαρτόνι μὲ τὴ διεύθυνσι, γιατί φοβόμουν μήπως καταλάβῃ τίποτε κανεὶς ἀπὸ τὸ σπίτι καί προσπαθῆσῃ νὰ μὲ συγκρατήσῃ.

(Ἐκολουθεῖ)

ΤΟ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ἐπειδὴ πολλοὶ ἀναγνώσται μας μᾶς παρεπονήθησαν διότι ἦσαν ἀναγκασμένοι νὰ καταστρέψουν τὰ τεύχη τοῦ περιοδικοῦ ἀποκόπτοντες ἐβδομαδιαίως τὸ δελτίον τῶν βιβλίων, τὰ ὁποία διανέμει τὸ «Μπουκέτο», κατηργήσαμε τὰ δελτία αὐτά.

Τὰς ἐκδόσεις μας θὰ προμηθεύεσθε πλέον ἐλεύθερα, χωρίς δελτία, διὰ τῆς καταβολῆς μόνον τοῦ ἀντιτίμου των.

Διὰ τὰ ἔργα τὰ ὁποία θὰ ἐκδίδωμεν μηνιαίως θὰ εἰδοποιούμεν τοὺς ἀναγνώστας μας διὰ τοῦ περιοδικοῦ.